

# Á-kuckó



Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd gyorsulva:

- mamamámamamamá...
- bababábabababábá...
- papapápapapapápá...
- tatatátatátátá...

Ejtsük tisztán a következő ikerszavakat, szópárokat, majd mondjuk az egész szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként:

- ákombákom
- ámul-bámul
- ázik-fázik

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- ág, vág, rág, tág
- ács, rács, kalács, kovács
- áll, váll, száll, kaszál

### Babakiszámoló

A lányok és fiúk üljenek le külön, egy-egy (nagy létszám esetén több) körben! Tanulják meg a „lányos” és „fiús” babamondókát, majd játszunk vele kiszámolót! Valaki középre áll, ő lesz az első kiszámoló. Negyed értékenként (tá-tá ritmusban) int valaki felé, így számol. Akire az utolsó szótag esik, az feláll, mint egy virágszál vagy kis huszár. Majd helyet cserél a kiszámolóval, aki beáll a helyére. Az új kiszámoló folytatja a mondókával a számolást, de csak azokat számolja, akik ülnek. Addig játszanak, míg mindenki fel nem áll a helyéről.

Áll a baba, áll,	□□	ti-ti-ti-ti tá
mint a virágszál.	□□	ti-ti-ti-ti tá
Áll a baba, áll,	□□	ti-ti-ti-ti tá
mint a kis huszár.	□□	ti-ti-ti-ti tá

## Ácsműhely

Ha már mindenki áll, akkor ácsok leszünk egy nagy műhelyben. Mindenki (lányok is, fiúk is) helyezkedjen el a munkához egy-egy szék vagy asztal mögé!

Mondogassuk az *Á-csok va-gyunk, á-cso-ro-gunk* kezdetű mondókát nyolcadoló (ti-ti) ritmusban, szótagolva, szótagonként koppantva egyet a széktámlán, asztalon, mintha faragnánk a fát! Sűrű kopácsolással teremtünk műhelyhangulatot:

Á-csok va-gyunk, á-cso-ro-gunk,    □□ □□    ti-ti-ti-ti    ti-ti-ti-ti  
sze-ker-cé-vel fát fa-ra-gunk.    □□ □□    ti-ti-ti-ti    ti-ti-ti-ti

Álljunk terpeszbe, hogy biztosabban álljunk a lábunkon! (A lábunk is úgy áll, mint a nagy Á vagy a létra szára.) Mondogassuk az ácsmondókát folyamatosan, negyed értékenként koppantva egyet (tá-tá ritmusban)! A padra támaszkodva dolgozhatunk, most lassabb, erőteljesebb mozdulatokkal faragjuk a fát:

Ácsok vagyunk, ácsorogunk,    □□ □□    ti-ti-ti-ti    ti-ti-ti-ti  
szekercével fát faragunk.    □□ □□    ti-ti-ti-ti    ti-ti-ti-ti

## ÁKOM-BÁKOMOK

### Ákom-bákom mondóka

A nagy munka után egyenesedjünk fel, és sopánkodjunk kicsit az *Ákom-bákom* kezdetű mondókával! Ütemenként (fél értékenként), a hangsúlyos szóval ritmust, mozdulatot váltva tárjuk szét a kezünket, majd fogjuk össze, tárjuk szét, fogjuk össze... Vagy jobbra-balra hajlítsuk a két kezünket:

Ákom-|bákom,            | | | |            tá-tá tá-tá  
kilyukadt a | zsákom,       □□ | |            ti-ti-ti-ti tá-tá  
kirágta a | rákom,       □□ | |            ti-ti-ti-ti tá-tá  
elcsurgott a | mákom.      □□ | |            ti-ti-ti-ti tá-tá

Mondogassuk a mondóka rímszavait nyelvgyötrőként, előbb lassan, hogy tisztán ejtsük, biztosan megtanuljuk! Majd egyre gyorsulva. Ki bírja tovább és gyorsabban tévesztés nélkül?

Ákom-bákom, zsákom, rákom, mákom...

### Ákom-bákom kérdések

Képböngészésre és kereső olvasásra épülő feladatok a 10–11. oldalhoz:

Ákom-bákom, ki játszik az ágon? – Mi lehet a neve? Mi lehet a neve Á-val? Ki találja meg a nevét az ág alatt? (Ágota)

Ákom-bákom, mit látsz a faágon? – Miből van három? (Vigyázat, a virág nem az ágon nő.) Miből van négy? Miből van egy? Mi lehet a neve a madárnak? Ki találja meg a nevét az ág alatt? (sármány) Ki az, aki az ág alatt van, de nem fért rá a képre? (Ádám)

Ákom-bákom, mit látsz a faágon túl (az ágak között)? – Keresd meg, hogyan szerepel ez Weöres Sándor versében! (bárány = bárányfelhő)

## SÁRMÁNYDAL

### Arany ágon ül a sármány

**Eszközигény: Számítógép, digitális tábla, ritmushangszerek**

Hallgassuk meg Weöres Sándor *Arany ágon ül a sármány* című versét, dalát többféle előadásban (elérhető az *Arany ágon ül a sármány* című tankockán)! Kinek melyik tetszik jobban? Miért?



Kattints ide!

(A tankockán elhangzik a vers egy gyermek versmondó, Szarka Györgyi előadásában, Kocsár Miklós kórusműve a halászi Szent Márton Általános Iskola Gyermekkara előadásában és

Dinnyés József dalfeldolgozása a szerző előadásában.)

Hol hallottunk a dalban á hangokat? Keressük meg a versben, és karikázzuk be az á-kat! Mit veszünk észre? Mi az á-szabály? (Egy kivétellel minden á betű az utolsó két szótagban található. Főleg ennek köszönhető a rím��avak összeűsengése. Lásd alább félűkűvér betűűkkel kiemelve.)

Olvassuk hangosan, hangsűlyozva a verset! A hangsűlyos szótagokat csak hangerűvel éűréűkeltessűk (erűűseűben eűjsűk)! A két utolsó szótagra koppintsunk vagy valaműlyen ritműshangszerrel adjunk hangot (dob, csűrgűű, tikfa, kaparűű, csengűű stb.)!

<u>A</u> rary <u>á</u> gon   <u>ű</u> l a <u>sá</u> rmány,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>k</u> icsi dalt <u>f</u> űj   <u>f</u> uvoláján,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>a</u> rary égen   <u>ű</u> l a <u>bá</u> rány,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>b</u> eűzendít   <u>c</u> iteráján.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá

<u>P</u> iros alma   <u>s</u> űjvem <u>á</u> gán,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>k</u> ivirítűű   <u>k</u> oronáján,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>a</u> ki kéri,   <u>n</u> eki <u>s</u> zánám,	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá
<u>a</u> kinek kell,   <u>s</u> ose <u>bá</u> nnám.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá-tá

## Hangfelismerűű

### Eszűűkűűgűű: Szűűműűtűűgűű, digitális tábűű

Műlyen hangszerek szerepelnek a versben? Ismeritek-e a fűűvola és a citera hangját? Műféűe hangszerek ezek? És a sármány hangját ismeritek-e? Hallgassuk meg mindhármat a *Sármány, fűűvola, citera hangja* című tankocka felvételűűirűű!



Kattints ide!

Műlyen hangszerek hangját hallottuk a Dinnyés József-dalban? (gitár, csengűű és/vagy csűrgűű)

## Hangszerkészítő

**Eszközigény: Műanyag doboz, különböző méretű befőttes gumik**

Készítsünk egyszerű hangszereket, amivel kísérhetjük a dalt! Csörgő-börgő hangszerek, rázogatók, pengetők készítéséhez egyszerű, könnyen megvalósítható ötleteket találunk a *Játsszunk együtt!* weboldalon.



Kattints ide!

A legegyszerűbb pengetőt (dobozhárfát, citerát) így készíthetjük: műanyag dobozra, tégelyre vagy erős papírdobozra húzzunk különböző méretű, vastagságú befőttesgumikat. Ha nem csúszik le a gumi, máris pengethető, a doboz rezonanciája felerősíti a hangot. Ha a húrjaink különböző hangon szólalnak meg, egyszerű dallamot is pengethetünk.

## ÁGTORNA

### Versmozgások

Kányádi Sándor *Fa az ágát földre hajtja* című versének három versszakára végezzünk különböző mozgásokat! Lehet némán, csak pantomimjátékkal, de lehet felelgető versmondással egybekötve is.

*Fa az ágát földre hajtja,* karunkkal faágat formázunk, majd ágainkkal mélyre hajlunk  
*kínálja magát az alma.* ágaink végén, a tenyerünkön almát kínálunk

*Sárgán nevet rád a körte,* szélesen elmosolyodunk (szmájli a fejünk)  
*lepottyan, ha nem nyúlsz érte.* pipiskedve magasra nyújtózunk a körtéért

*Ásót, kapát fogj marokra:* ásó vagy kapáló mozdulatokkal ássuk, kapáljuk a földet  
*leszáradt a krumpli bokra.* mélyre hajolva krumplit szedünk kosárba.

## Vershinta

### Eszközигény: Mászóka

Miklya Zsolt *Ágon járó* című versének első versszakát kövessük hintázó mozdulatokkal: negyed értékenként jobbra-balra himbáljuk a karunkat, testüket, vagy párban szemben állva, kézfogással hintázzuk a karokat:

Hinta-palinta,	□	tá-tá ti-ti-tá
ágot himbál a hinta.	□□ □	ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
Ágota ma nem hintázik,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Ádám helyett fára mászik.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

A második versszakot pantomimmozgással kísérve mutassuk meg, ahogy Ágota fára mászik, Ádám meg almát majszol!

Iskolai körülmények között a fára mászást nem gyakorolhatjuk, direkt módon nem is buzdíthatunk rá, ez a szülők, nagyszülők felelőssége. Ehelyett kereshetünk olyan játszóteret, amit faágakból, faanyagból róttak össze, és ahol hinta is van! A mászóka megmászása felér a fára mászással, és biztonságos. A hinta pedig alkalmat ad a hintázás mellett a mondókázásra is. Hinta lökése vagy hintázás közben mondogathatjuk a hintáztatót:

Hinta-palinta,  
ágot himbál a hinta.

Tanulhatunk hozzá új sorokat a néphagyományból, vagy kitalálhatnak rímelő sorokat a gyerekek is:

Hinta-palinta,  
...megsült a palacsinta.  
...égre szálló kis hinta.  
...hilitázik Katinka.  
...vígan szól a pacsirta.

## Ágmodellek – játszótéri játékok

**Eszközигény: Száraz ágak, pálcikák, kötőzsinag, metszőolló, kés**

Gyűjtsünk a gyerekekkel száraz vagy lenyesett ágakat, amit fametszés, szőlőmetszés idején is be lehet gyűjteni! Az ágak vagy pálcikák és kötőzsinag segítségével készítsék el a gyerekek csoportmunkában játszótéri játékok modelljét: különböző mászókat, hintát, favárat stb.! Az ágmunkához kaphatnak a gyerekek metszőollót, kést csak a pedagógus használjon!

### ZSÁKMESE, MÁKÁLOM

#### Zsák, mák, rák

Olvassuk fel Csoóri Sándor *Zsák, mák, rák* című versének első szakaszát a gyerekeknek! Majd fejtsük meg, hogy miben mi van! Miféle álom ez? Hogy tudnánk folytatni? Hogy lehet folytatni úgy, hogy ne rémálom legyen belőle?

Hallgassuk meg újra az első versszakot! Mely szavakban hallunk á hangot? Gyűjtsük össze hallás után az á hangú szavakat!

Majd olvassuk fel a második versszakot is, ami a rokon hangzású szavak felsorolásával kezdődik: a szavak rímsorozatot alkotnak, amire a „világ” szó felel. Mondhatjuk felelgetőként (szóló-kórus vagy két szólam párbeszédéként):

- Zsák, mák, rák
- kusza a világ.
- Nem volna csoda, ha egy reggel zöld levélen elúszna tova.

#### Mese- és képalkotás

**Eszközигény: Textilanyagok, magok, szemes mák, színes papírok, filctoll, ragasztó, olló**

Alkossunk a zsák, a mák és a rák szerepeltetésével közösen egy mesét! A mese első mondata lehet ez: Zsák, mák, rák – kusza a világ.

Alkossanak a gyerekek a vers vagy a meséjük nyomán kollázsképet, amihez textilanyagokat (akár durva zsákvásznat) és magokat, köztük szemes mákot is használnak! A kollázsképhez



különböző minőségű színes papírok is használhatók, és nyugodtan rajzolhatnak bele ceruzával, filctollal.

## TÁLTOSMŰHELY

### Táltosmese

#### Eszközигény: Bábok

Mondjuk el tömören Miklya Luzsányi Mónika *Táltosparipán* című meséjének előzményeit: Sára és Lóci, a két ikerteső egész nyáron nagymama és nagypapa kertjében játszik, ahol van egy „aranyalma”. És mi más lenne Sára az aranyalmák kertjében, mint elvarázsolt királykisasszony? Lóci pedig lovag, az „aranyalma lovagja”. Igen ám, de valami még hiányzik... Innen folytassuk a mesét, részenként megállva, és egy-egy kérdéssel elidőzve kicsit:

*„Lóci bánatosan ült a kerti padon. – ...Semmit sem ér egy lovag harci felszerelés nélkül.”*

Mivel biztatnátok Lóci? Mi lehet a megoldás?

*„De nem búsulhatott sokáig, mert hamarosan leült mellé a nagypapája. – ...Egész háztetőket ácsolt össze a társaival.”*

Mit gondoltok, mit készített Lócinak az ács papa?

*„Nem volt hát nehéz kifaragnia egy táltos paripát. És persze kardot, dárdát, amivel Lóci kiállhat a sárkány ellen.”*

Vajon hogyan zajlott a csata? Hogyan vívott meg Lóci a sárkánnyal?

*„– Hajrááá! – kiáltotta Lóci lovag, és a sárkányra rohant. – ...Nem lesz több tűzokádás? Királylányrablás? Ordibálás?”*

Mi lehetett a sárkány válasza?

*„A sárkány bűnbánóan rázta a fejét: – Mert figyellek ám!”*

Hány fejét rázta bűnbánóan a sárkány? Mit olvasunk le a képről? Hány feje szokott lenni a sárkánynak a mesékben?

Kerekedjünk fel, és munkálkodjunk mi is, mint a papa! Választhatunk a bábjáték és az élő szerepjáték között, amihez előbb a bábokat, illetve kellékeket kell elkészíteni.

## Vesszőparipa, fegyver

**Eszközigény: Hullámpapír, ceruza, olló, ragasztó, bot/műanyag partvisnyél**

Hagyományos gyerekjáték a vesszőparipa, ami sokféleképpen elkészíthető. Egyszerű módja, ha a paripa fejének körvonalát hullámpapírra rajzoljuk, és kivágva egy botra ragasztjuk vagy műanyag partvisnyélre erősítjük. A partvisnyelet előre be kell metszeni, hogy bele tudjuk húzni a ló fejét (lásd a képet):



Kattints ide!

A kivágott fejet festhetjük, papírkollázssal díszíthetjük:



Kattints ide!

Kardot és pajzsot is hullámpapírból vágjunk ki, amit szintén festhetünk, vagy színes papírral boríthatunk be.

Lóci lovag fejére papírcsákót is hajtogathatunk:



Kattints ide!

## Síkbábok

**Eszközigény: Műszaki rajzlap, filctoll, színes papírok, olló, ragasztó, ragasztószalag, hurkapálca**

A bábjátékhoz a gyerekek Lóci lovag és a sárkány figuráját rajzolják meg erősebb lapon (kb. 200 grammos műszaki rajzlapon)! Színezzék filccel vagy papírkollázssal, majd vágják körbe a formákat! A bábok hátoldalára ragasztószalaggal erősítsenek hurkapálcát, és már kezdődhet is a viadal!

## Textilsárkány

**Eszközигény: Fakanál, papírgombóc, zsinag, nagy alakú kendő, öntapadós színes papír és szemek**

Nagy színes kendőből így készülhet három- vagy négyfejű sárkány: a három (vagy négy) sárkányfejhez három-három (vagy négy-négy) fakanálra, papírgombócra és zsinagdarabra van szükség. A fakanál fejéhez fogjuk a papírgombócot, ráborítjuk a kendő egyik részét (nem a közepét), és a gombóc alakú fejrész alatt erősen megkötjük. Hasonlóan készül a többi fej is, próbáljuk meg arányosan elosztani a helyüket a kendőn. Miután kész minden fejrész, színes papírból szemet, szájat, fület ragaszthatunk a fejekre (erre a célra legjobb az öntapadós színes papír és szem). A fakanalakat egy ügyes gyerek is tudja két kézzel tartani és mozgatni, de két gyerek közös, összehangolt játéka eredményesebb.

## Élő sárkányalak

**Eszközигény: Takarók**

Hasonló hatást érhetünk el élő szereplőkkel: három vagy négy gyerek maga köré burkol egy vagy több takarót, amiből csak a fejük látszik ki, a testük többi részét a takaró fedi. Ügyesen összefogják, hogy ne csússzon szét a takaró, ahol szükséges, a társaik biztostúvel vagy erős csipesszel foghatják össze az anyagot. Játék közben a sárkány ne mozogjon túl sokat, elég, ha maga körül forog, topogva, apró lépésekkel. De az sem baj, ha csak ül a földön, és a három vagy négy feje mozog.

## Sárkányviadal

Játsszák el a gyerekek bábjátékkal vagy élő szerepjátékkal a viadalt Lóci és a sárkány között! A játékot csoportmunkában is szervezhetjük, így többen aktívan részt vehetnek benne.

A játék a mesére épül, de a párbeszéd lehet spontán, improvizatív. A szereplők figyeljenek rá, hogy a kiáltások között gyakran hangozzék az á hang! Pl.: Támadááás! Hajráááá! Áááá! Ne báááants! Vigyáááz! stb. A játékot egyéb hangokkal: dobbantással, ordítással, nyerítéssel stb. kísérhetik a csoport tagjai.

Ha nincs módunk bábozásra, szerepjátékra, illetve nem akarunk vele élni, a viadalt olvasva, hangjátékként jeleníthetik meg a gyerekek.